

ОЦЕНКА НА ДОСТЪПА И УСВОЯВАНЕТО НА ЕВРОПЕЙСКАТА ГАРАНЦИЯ ЗА МЛАДЕЖТА ОТ РОМСКАТА МЛАДЕЖ В БЪЛГАРИЯ

Център за изследване на демокрацията: Зала 1
27.11.2019 г.

Център за изследване на демокрацията
и
Сдружение „Свят без граници“

ВЪВЕЖДАЩИ ФАКТИ

- Европейската гаранция за младежта (ЕГМ) е схема, която **гарантира** на всеки гражданин на ЕС между **15 и 24 години** който не работи, не учи или не се обучава (така наречената **NEET група**), **подкрепя** за добиването на качествено предложение за работа, предложение за продължаване на образованието, чиракуване или стаж, в рамките на четири месеца след като остане без работа или напусне системата на формално образование” (ЕС, 2013)
- **Нива на младежка заетост и ниво на NEET:** повишение в нивата на безработица по време на и след финансовата криза през 2008 г.;
- ЕГМ се прилага в България от **2014 година**.

ЕВРОПЕЙСКА ГАРАНЦИЯ ЗА МЛАДЕЖТА

- **Характеристики на ЕГМ:**
  - Структурна реформа на ниво ЕС с конкретни цели;
  - Приспособеност към националните/местните условия;
  - Инвестиции чрез ЕСФ и ИМЗ в конкретни мерки и реформи;
  - Предоставяне на финансова, законодателна и обучителна подкрепа;
  - Установяване и координиране на междусекторни партньорства

ЦЕЛИ НА ЕГМ В БЪЛГАРИЯ

1

Спад на нивото на младежката безработица във възрастовата група 15-24 г. до 27,2%;

2

Спад на относителния дял на младежите NEET на възраст 15-24 г. до 20,5%;

3

Увеличение до 50% на регистрираните безработни младежи (15-24 г.), които са включени в обучение или заетост.

+

*Мерки за стимулиране на усвояването на ЕГМ от ромската младеж

Източник: *Национален план за изпълнение на Европейската гаранция за младежта 2014 – 2020*, стр.10.

РЕФОРМИ ПО НПИЕГМ ПРИ ТЕРИТОРИАЛНИТЕ ДБТ

Реформи за ДБТ

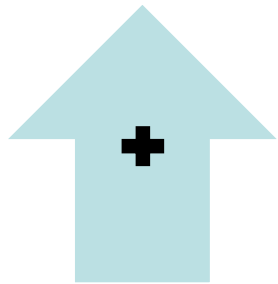
- **регистрация на млади хора в схемата на ЕГМ;**
- **професионално ориентиране и кариерно консултиране за млади хора;**
- **индивидуални консултации за заетост и индивидуален план за действие;**
- **осигуряване на автоматизирани платформи за заетост (онлайн платформи, които свързват определен кандидат към дадена свободна позиция, в съответствие с профила на кандидата);**
- **предварителна селекция на млади кандидати за работодатели.**

РЕФОРМИ ПО НПИЕГМ НА ПАЗАРА НА ТРУДА

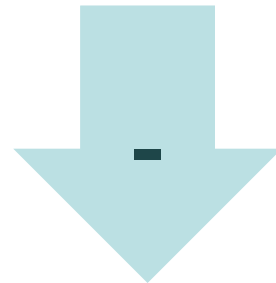
Политики на пазара на труда

- **обучения** (за придобиване на професионален опит, програми за стажуване, обучение за спецификите на конкретно работно място, алтернативно обучение и специална подкрепа при чиракуване);
- **стимулиране на заетост** (помощ при наемане на работа, стимулиране на продължителност на работа, стипендии за мобилност/релокация, ротация на работните места, споделяне информация за работни места);
- **подкрепа за заетост на хора с увреждания и в рехабилитация;**
- **създаване на работни места;**
- **стимули за стартър и предприемачески начинания.**

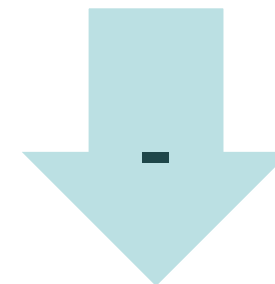
ДАНИИ ЗА ЕФЕКТА НА ЕГМ В БЪЛГАРИЯ

Спад в нивата на NEET след въвеждането на ЕГМ

NEET нивата са все още по-високи от средните за ЕС

11.9% от NEET младежите са достигнати от ЕГМ в България (2016)

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД ЕГМ В БЪЛГАРИЯ

- !! Продължаваща нужда от достигане до неактивните младежи и от тяхното активиране;
- !! Идентифицирана е несъвместимост между образователната система и нуждите на пазара на труда;
- !! Продължават да се наблюдават негативни тенденции в ранното отпадане от образователната система;
- !! Наблюдава се непълно разходване на финансовите ресурси за мерки по ЕГМ;
- !! Невъзможност за придобиване на детайлна картина относно усвояване на мерките сред младежи по етнически признак.

ЕГМ И РОМСКАТА МЛАДЕЖ - Ключови данни

Независимо от нарастващия брой политики по линия на ромската интеграция, експерти твърдят, че общото положение на ромското население се влошава.

56% от 16-годишните роми са напуснали училище (FRA, 2011)

Непосещавали или напуснали училище

17% от ромите никога не са посещавали училище (FRA, 2011)

По-висок риск от бедност

87% от ромите са в риск от бедност (FRA, 2011)

По-високи нива на безработица и неактивност

19.3% от Ромите над 15 год. са безработни и 60% - неактивни (НСИ)

ЕГМ И РОМСКАТА МЛАДЕЖ - Разпределение по пол

Източник: Агенция на ЕС за основните права:
„Бедност и заетост: Положението на ромите
в 11 страни от ЕС“, 2014

МЕТОДОЛОГИЯ

Кабинетно проучване

- Цел: набавяне на основни познания относно ЕГМ, изпълнението и усвояването в България
- Източници: Национален статистически институт, Национална агенция по заетостта, Министерство на труда и социалната политика, доклади на ЕС
- Основни категории данни за определяне на теренни локации: брой на безработните младежи, областни коефициенти на заетост и безработица, коефициенти на икономическата активност и нива на доход

Теренна работа

- Обсег: 10 локации в 9 области (Лом, Видин, Самоков, Николаево, Ст. Загора, Смолян, София, Кюстендил, Ямбол, Сливен)
- Критерии за избор на градовете: общо ниво на безработица, общо ниво на безработица сред ромската младеж, общ коефициент на заетост сред младежта, процент на ромите за населените места
- Инструменти за събиране на данни: експертни интервюта със специализирани въпроси (32), фокус групи с младежи NEET от ромски произход, включващи хипотетични сценарии (11)

МЕТОДОЛОГИЯ

Регионални семинари

- Цел: представяне на резултати на регионално ниво; обмен на гледни точки по темата
- Място: Стара Загора, Видин, Сливен
- Участници: местни институции, бизнес, представители на НПО, младежи NEETs от ромски произход

РЕЗУЛТАТИ

УСВОЯВАНЕ НА ЕГМ ОТ РОМСКАТА МЛАДЕЖ В БЪЛГАРИЯ (1)

Липса на информираност

- Недостатъчен/липсващ досег до институции, изпълняващи ЕГМ;
- Недостатъчен/липсващ интерес към търсене на полезна информация.

Полезност на ЕГМ: гледни точки

- ДБТ и младежки трудови медиатори: ЕГМ като източник на информация и като средство за развитие за ромската младеж;
- Младежи роми: липса на познаваемост на ЕГМ.

УСВОЯВАНЕ НА ЕГМ ОТ РОМСКАТА МЛАДЕЖ В БЪЛГАРИЯ (2)

Специфични нужди на ромите

- Динамики на образованието и заетостта срещу семейни динамики: позитивни нагласи към образованието, но натиска от семейството, различията между половете и дискриминацията остават важни;
- Миграция: интензивна икономическа миграция и нежелание за търсене на работа в България.

Участие на НПО сектора

- Слабо участие на неправителствените организации в ЕГМ: липса на информираност, нагласи към ЕГМ като непрактично средство.

Сходни тенденции в различни региони

- Усвояването на ЕГМ от ромската младеж не се различава значително в различните области;
- Алтернативи на ЕГМ: емиграция, лични контакти, работа в сивата икономика, финансова подкрепа от семейството;
- Нужда от диверсификация на заетостта, както и увеличение на нивото на заплащане на нискоквалифицирания труд.

ДОБРИ ПРАКТИКИ В УСВОЯВАНЕТО НА ЕГМ ОТ РОМСКАТА МЛАДЕЖ - РЕСУРСИ

- **Индивидуален подход** за консултиране, приспособен към ситуацията на всеки младеж;
- **Кариерни консултации**, комбинирани с професионална ориентация от специализиран екип служители на ДБТ;
- **Уъркшопи** за изготвяне на автобиография и представяне по време на интервю за работа;
- **Специализирани екипи** на ДБТ, съставени от **млади хора** или от **роми** (на някои места);
- **Личен и неформален контакт** за достигане до младите роми;
- **Общуване** на ромския медиатор с младежите роми на място в техните **общности**.

ДОБРИ ПРАКТИКИ В УСВОЯВАНЕТО НА ЕГМ ОТ РОМСКАТА МЛАДЕЖ - ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ПАРТНЬОРСТВА

- Тясно сътрудничество между местните общини и ДБТ;
- Наличие на младежки трудови медиатори в общините с цел свързване на младежите NEET с местните ДБТ;
- Допълнително партньорство с Агенцията за социално подпомагане за предлагане на комбинирани услуги на ромската NEET младеж;
- Общи усилия на общините, местните ДБТ, регионалните образователни институции и в по-редки случаи на местните НПО в ролята на мост между изпълняващите институции и ромската NEET младеж.

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД УСВОЯВАНЕТО НА ЕГМ ОТ РОМСКАТА МЛАДЕЖ - ДБТ

- Нагласи към ДБТ от страна на ромските младежи НЕЕТ: негативно отношение към и липса на информираност за дейностите на ДБТ, ниски очаквания, погрешни представи за функцията на ДБТ;
- Проблеми, свързани с ромските трудови медиатори: липса на трудови медиатори, незадържане на позицията на медиатор, непознаване на ролята на медиатора;
- Проблеми, свързани с оценката на качествените ефекти на схемата върху тези младежи: нужда от качествено проследяване на ефектите от ЕГМ в по-дългосрочен план.

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД УСВОЯВАНЕТО НА ЕГМ ОТ РОМСКАТА МЛАДЕЖ - БИЗНЕС СЕКТОРА

- **Неясни и трудоемки процедури за заявление за участие, особено за малки компании, които имат ограничен реакционен капацитет;**
- **Ограничаващи условия на ЕГМ относно това кой кандидат може да бъде назначен;**
- **Непрактичен процес на одобрение и подписване на договор с ЕГМ;**
- **Твърде взискателни дневни отчети;**
- **Участието в ЕГМ като рисково и неизгодно за финансовата стабилност на фирмите;**
- **Проблематика на задържането на кадри по ЕГМ дългосрочно.**

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД УСВОЯВАНЕТО НА ЕГМ ОТ РОМСКАТА МЛАДЕЖ - СТРУКТУРНО НИВО

- **Временен характер** на схемата = ограничен ефект и несигурност;
- **Ограничен потенциал и възможности на ДБТ** да разреши основни проблеми, които влияят на ниското участие и незаинтересоваността на ромската младеж към ЕГМ и услугите на ДБТ;
- **Липса на разнообразие** на свободни позиции, липса на дългосрочни инвестиции в някои области и тенденция много млади хора да заемат позиции, които не отговарят на тяхното образование;
- **Очакване** сред ромската младеж, че ще бъдат жертва на дискриминация на работното място.

ПРЕПОРЪКИ (1)

КОНТАКТ С ОБЩНОСТИТЕ

- Насърчаване на честа теренна работа в ромските общности;
- Подкрепа на неформалните ромски лидери в общностите;
- Извършване на добре планирана теренна работа;
- Делегиране на услуги на НПО за осъществяване на контакт с младежи роми с NEET профил;
- Провеждане на уъркшопи директно в общностите.

РОМСКИ ТРУДОВИ МЕДИАТОРИ

- Разширяване на мрежата от ромски трудови медиатори в страната;
- Стимулиране кандидатстването за позицията на ромски трудов медиатор;
- Осигуряване на стимули за служителите на ДБТ в специализирани екипи на ЕГМ;
- Популяризиране на ромските/младежките трудови медиатори.

ПРЕПОРЪКИ (2)

ОСВЕДОМЕНОСТ

- Разработване на подходи за справяне с негативната нагласа и липса на информираност на младежите роми към ДБТ;
- Популяризиране на добри практики и успешни истории за ЕГМ и ромската младеж;
- Увеличаване осведомеността сред работодателите за очакванията и нуждите на младежите роми;
- Провеждане на работни срещи с бизнеса.

ДАННИ И ОБРАТНА ВРЪЗКА

- Възможности за проследяване на качествените ефекти на ЕГМ по етническа принадлежност и какво се случва с тях след напускане на ЕГМ.

ПРЕПОРЪКИ (3)

РАЗВИТИЕ НА ПАРТНЬОРСКИЯ МОДЕЛ

- Допълнително сближаване между ДБТ и общинските институции с ромските общности;
- Допълнително сътрудничество с бизнеса и коопериране за улесняване на употребата на ЕГМ;
- Допълнителни стратегии с образователните институции с цел увеличаване на възможностите за дуално обучение в рамките на ЕГМ;
- По-активно сътрудничество с НПО сектора като цяло.

РАЗВИТИЕ НА СТРАТЕГИЧЕСКО НИВО

- Включване на НПО в Координационния съвет за изпълнение и мониторинг на НПИЕГМ, 2014 - 2020;
- Модифициране на ЕГМ откъм заплащане, отразяващо макроикономическите динамики в България;
- Обогащане на съществуващи стратегии и създаване на нови такива към ЕГМ за майки с малки деца;
- Включване на допълнителни мерки към ЕГМ за младежи роми, търсещи заетост в чужбина.

БЛАГОДАРЯ ЗА ВНИМАНИЕТО!